

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 26 januari 2006*

I mål C-2/05,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, som framställts av Arbeidshof te Brussel (Belgien), genom beslut av den 23 december 2004, som inkom till domstolen den 5 januari 2005, i målet mellan

Rijksdienst voor Sociale Zekerheid

och

Herbosch Kiere NV,

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av domarna N. Colneric (referent), tillförordnad ordförande på fjärde avdelningen, J.N. Cunha Rodrigues och K. Lenaerts,

* Rättegångsspråk: nederländska.

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
justitiesekreterare: R. Grass,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Rijkdienst voor Sociale Zekerheid, genom P. Derveaux, advocaat,
- Herbosch Kiere NV, genom B. Mergits, advocaat,
- Irland, genom D. O'Hagan, i egenskap av ombud,
- Sloveniens regering, genom M. Remic, i egenskap av ombud,
- Sveriges regering, genom K. Norman, i egenskap av ombud,
- Förenade kungarikets regering, genom M. Bethell, i egenskap av ombud, biträdd av T. Ward, barrister,

- Europeiska gemenskapernas kommission, genom P. van Nuffel och D. Martin, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 14.1 a i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen samt artikel 11.1 a i rådets förordning (EEG) nr 574/72 av den 21 mars 1972 om tillämpningen av förordning nr 1408/71, i deras ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983 (EGT L 230, s. 6; svensk specialutgåva, område 5, volym 3, s. 13), och i deras lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2195/91 av den 25 juni 1991 (EGT L 206, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 5, s. 46) (nedan kallade förordning nr 1408/71 respektive förordning nr 574/72).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (Nationell myndighet för social trygghet, nedan kallad Rijksdienst) och det belgiska bolaget Herbosch Kiere NV (nedan kallat Herbosch Kiere) angående återbetalning av socialförsäkringsavgifter som bolaget erlagt för utstationerade irländska arbetstagare.

Tillämpliga bestämmelser

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

Förordning nr 1408/71

- 3 Avdelning II i förordning nr 1408/71, som innefattar artiklarna 13–17a, innehåller regler om fastställande av tillämplig lagstiftning i fråga om social trygghet.

- 4 I artikel 13.2 i denna förordning föreskrivs följande:

”Om något annat inte följer av bestämmelserna i artik[arna] 14–17 gäller följande:

- a) Den som är anställd för arbete inom en medlemsstats territorium skall omfattas av denna medlemsstats lagstiftning, även om han är bosatt inom en annan medlemsstats territorium eller om det företag eller den person som han är anställd hos har sitt säte eller är bosatt inom en annan medlemsstats territorium.

...”

5 I artikel 14 i samma förordning föreskrivs följande:

”Artikel 13.2 a skall tillämpas med beaktande av följande undantag och omständigheter:

- 1) a) Den som arbetar inom en medlemsstats territorium hos ett företag, till vilket han normalt är knuten, och som av detta företag sänds till en annan medlemsstats territorium för att utföra arbete där för detta företags räkning skall fortsätta att omfattas av den förstnämnda medlemsstatens lagstiftning, under förutsättning att detta arbete inte väntas vara längre än tolv månader och att han inte sänds ut för att ersätta någon som har fullgjort sin utsändningsperiod.

...”

Beslut nr 128 som fattats av administrativa kommissionen för social trygghet för migrerande arbetare

- 6 Administrativa kommissionen för social trygghet för migrerande arbetare (nedan kallad administrativa kommissionen), som inrättats i enlighet med avdelning IV i förordning nr 1408/71 och som bland annat har till uppgift att handha samtliga administrativa frågor om tolkning av bestämmelserna i denna förordning, fattade med stöd av artikel 81 a i ovannämnda förordning för detta ändamål beslut nr 128 av den 17 oktober 1985 om tolkningen av artiklarna 14.1 a och 14b.1 i förordning nr 1408/71 (EGT C 141, 1986, s. 6), som var i kraft vid tidpunkten för de faktiska

omständigheterna i målet vid den nationella domstolen. Detta beslut ersattes av beslut nr 162 av den 31 maj 1996 (EGT L 241, s. 28), som trädde i kraft efter nämnda omständigheter och som i sin tur har ersatts av beslut nr 181 av den 13 december 2000 (EGT L 329, 2001, s. 73).

- 7 Enligt punkt 1 i beslut nr 128 är bestämmelserna i artikel 14.1 a i förordning nr 1408/71 även tillämpliga när "en arbetstagare som omfattas av en medlemsstats lagstiftning anställs i den medlemsstat där företaget har sitt säte eller en verksamhet, för att sändas ut ... till en annan medlemsstats territorium ... under förutsättning att
- a) anställningsförhållandet mellan företaget och arbetstagaren upprätthålls under utsändningsperioden,
- b) detta företag i vanliga fall utövar sin verksamhet inom den förstnämnda medlemsstatens territorium, det vill säga om det rör sig om ett företag vars verksamhet består i att tillfälligt ställa personal till andra företags förfogande och om detta företag vanligtvis ställer personal till förfogande för företag som har sin verksamhet på denna stats territorium, med sikte på anställning av denna personal där."

Förordning nr 574/72

- 8 I artikel 11.1 i förordning nr 574/72, vilken ingår i avdelning III med rubriken "Tillämpning av förordningens bestämmelser om bestämmande av tillämplig lagstiftning", föreskrivs följande:

”Den institution som har utsetts av den behöriga institutionen i den medlemsstat, vars lagstiftning skall fortsätta att gälla, skall i följande fall utfärda ett intyg som anger att en anställd skall fortsätta att omfattas av denna lagstiftning fram till ett visst datum:

- a) På begäran av den anställde eller dennes arbetsgivare i fall som avses i förordningens artikel 14.1 ...

...”

Det intyg som avses i ovannämnda bestämmelse är känt under namnet ”utstationeringsintyg” eller ”blankett E 101”.

Den belgiska lagstiftningen

- 9 I artikel 31.1 i lag av den 24 juli 1987 om tidsbegränsad anställning, personaluthyrning och ställande av arbetstagare till tredje mans förfogande (*Moniteur belge* av den 20 augusti 1987, s. 12405) föreskrivs följande:

”Det är inte tillåtet för fysiska eller juridiska personer att bedriva en verksamhet, som inte omfattas av bestämmelserna i kapitlen I och II, som innebär att arbetstagare anställs och ställs till tredje mans förfogande, där den sistnämnde använder dessa arbetstagare och utövar en del av den bestämmanderätt som normalt tillkommer arbetsgivaren. Detta gäller emellertid inte vissa ideella föreningar som fastställts i en kunglig kungörelse från ministerrådet.”

Twisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 10 Under perioden april till september 1991 ansvarade N.V. Herbosch Kiere för ramverks- och betongarbeten samt anläggning av armeringsjärn vid två byggarbetsplatser i Belgien. För att utföra dessa arbeten anlätade detta bolag det irländska företaget ICDS Constructors Ltd (nedan kallat ICDS Constructors). Två underentreprenadavtal ingicks för de berörda byggarbetsplatserna.
- 11 Herbosch Kiere kontrollerade bland annat att de arbetstagare som var anställda av ICDS Constructors i Belgien hade giltiga utstationeringsintyg som utfärdats av de behöriga irländska myndigheterna i enlighet med artikel 11 i förordning nr 574/72, och att socialförsäkringsavgifterna för dessa arbetstagare hade inbetalats i Irland. Enligt domstolen i första instans hade alla utom en av de berörda arbetstagarna en blankett E 101.
- 12 Enheten för uppföljning av sociallagstiftning inom det belgiska ministeriet för sysselsättnings- och arbetslivsfrågor upprättade den 12 oktober 1992 en rapport, där det konstaterades att Herbosch Kiere använde irländska arbetstagare som ICDS Constructors ställt till dess förfogande och att det inte var det sistnämnda bolaget utan Herbosch Kiere som var den egentliga arbetsgivaren för dessa arbetstagare.
- 13 Mot bakgrund av rapporten konstaterade Rijksdienst att Herbosch Kiere till viss del utövade den bestämmanderätt över de berörda arbetstagarna som tillkommer arbetsgivaren, vilket medförde att dessa arbetstagare skulle anses vara bundna av ett anställningsavtal med Herbosch Kiere. Rijksdienst krävde följaktligen att Herbosch Kiere skulle betala de avgifter som därmed skulle utgå till det belgiska systemet för social trygghet.

- 14 Herbosch Kiere betalade med förbehåll det belopp som Rijksdienst krävde avseende nämnda avgifter, vilket uppgick till 3 647 567 BEF (90 420,82 euro), och väckte därefter talan om återbetalning vid Arbeidsrechtbank te Brussel (arbetsdomstolen i Bryssel). Denna domstol biföll talan till stor del.
- 15 Rijksdienst överklagade domen till Arbeidshof te Brussel (arbetsdomstol i andra instans i Bryssel) som fann att det förelåg tvivel angående tolkningen av de berörda bestämmelserna i förordning nr 1408/71. Mot bakgrund av dom av den 10 februari 2000 i mål C-202/97, FTS (REG 2000, s. I-883), och av den 30 mars 2000 i mål C-178/97, Banks m.fl. (REG 2000, s. I-2005), är den hänskjutande domstolen tveksam till den rättsliga betydelse som den behöriga institutionen och de nationella domstolarna, i värdmedlemsstaten för de berörda arbetstagarna, skall tillerkänna blankett E 101. Enligt de yttranden som Rijksdienst har avgett vid den hänskjutande domstolen avspeglar denna blankett endast den statiska situation som föreligger eller som borde föreligga vid tidpunkten för utstationeringen. Mot denna bakgrund vill den hänskjutande domstolen få klarhet i under vilka villkor som det är möjligt att kontrollera att anställningsförhållandet mellan arbetstagaren och det utstationerande företaget upprätthålls under hela utstationeringsperioden.
- 16 Det är mot denna bakgrund som Arbeidshof te Brussel har beslutat att vilandeförklara målet och att hänskjuta följande frågor till domstolen för ett förhandsavgörande:
- "1) Får domstolen i värdmedlemsstaten kontrollera och bedöma huruvida det föreligger ett anställningsförhållande mellan det utstationerande företaget och de utstationerade arbetstagarna mot bakgrund av att uttrycket 'företag, till vilket han normalt är knuten' i artikel 14.1 a i förordning (EEG) nr 1408/71 (enligt beslut nr 128) innehåller ett krav på att ett anställningsförhållande skall bestå under utstationeringsperioden?

- 2) Får domstolen i en annan medlemsstat än den som har utfärdat ovannämnda intyg (blankett E 101) bortse ifrån och/eller ogiltigförklara det, om det av de faktiska omständigheterna, vilka framkommit vid bedömningen, framgår att det inte förelåg något anställningsförhållande mellan det utstationerande företaget och de utstationerade arbetstagarna under utstationeringsperioden?

- 3) Är den behöriga institutionen i den utstationerande medlemsstaten bunden av ett beslut som fattats av domstolen i värdmedlemsstaten under de ovan angivna förutsättningarna, genom vilket den har bortsett ifrån och/eller ogiltigförklarat ovannämnda intyg (blankett E 101)?”

Bedömning av tolkningsfrågorna

- ¹⁷ De aktuella tolkningsfrågorna avser endast tolkningen av artiklarna 14.1 a i förordning nr 1408/71 och 11.1 a i förordning nr 574/72. Det saknas således anledning att beakta Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster (EGT L 18, 1997, s. 1). I skäl 19 i detta direktiv anges att ”[o]m inte annat föreskrivs i andra gemenskapsbestämmelser medför inte detta direktiv någon skyldighet att tillåta företag för uthyrning av arbetskraft, och direktivet står inte heller i strid med att medlemsstaterna tillämpar sin lagstiftning om att arbetskraft ställs till förfogande [till] företag för uthyrning av arbetskraft för företag som inte är etablerade inom deras territorium, men som utövar verksamhet där i samband med tillhandahållande av tjänster”.

Den första och den andra frågan

- 18 Den hänskjutande domstolen har ställt den första och den andra frågan för att få klarhet i huruvida, och i vilken utsträckning, en blankett E 101, som har utfärdats i enlighet med artikel 11.1 a i förordning nr 574/72, är bindande i värdmedlemsstatens nationella rättsordning såvitt avser förekomsten av ett anställningsförhållande mellan det utstationerande företaget och den utstationerade arbetstagaren under utstationeringsperioden.
- 19 Domstolen erinrar i detta hänseende om att det följer av domstolens rättspraxis, vilken har tillämpats av den administrativa kommissionen i beslut nr 128, att ett av villkoren för tillämpning av artikel 14.1 a i förordning nr 1408/71 är att anställningsförhållandet mellan det företag som är etablerat i en medlemsstat och de arbetstagare som av detta företag utstationeras på en annan medlemsstats territorium upprätthålls under den tid arbetstagarna är utstationerade (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet FTS, punkt 24). Intyget i blankett E 101 grundas på förekomsten av ett sådant förhållande.
- 20 Detta intyg syftar — i likhet med de materiella regler som föreskrivs i artikel 14.1 a i förordning nr 1408/71 — till att underlätta den fria rörligheten för arbetstagare och friheten att tillhandahålla tjänster (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet FTS, punkt 48).
- 21 I det ovannämnda intyget anger den behöriga institutionen i den medlemsstat där företaget för uthyrning av arbetskraft är etablerat att de utstationerade arbetstagarna skall fortsätta att omfattas av det sociala trygghetssystemet i denna medlemsstat

under utstationeringsperioden. På grund av principen om att arbetstagare endast skall omfattas av ett system för social trygghet, innebär ett sådant intyg nödvändigtvis att det sociala trygghetssystemet i den andra medlemsstaten inte kan tillämpas (domen i det ovan nämnda målet FTS, punkt 49).

22 Enligt principen om lojalt samarbete i artikel 10 EG är den behöriga institutionen skyldig att göra en korrekt bedömning av de omständigheter som är relevanta för tillämpningen av reglerna om fastställande av den tillämpliga lagstiftningen i fråga om social trygghet och följaktligen att säkerställa att uppgifterna i blankett E 101 är korrekta (domen i det ovan nämnda målet FTS, punkt 51).

23 Vad beträffar de behöriga institutionerna i den medlemsstat i vilken arbetstagarna utstationeras, följer det av samarbetsskyldigheten i enlighet med artikel 10 EG att denna skyldighet inte skulle iakttas — och att ändamålen med artikel 14.1 a i förordning nr 1408/71 och artikel 11.1 a i förordning nr 574/72 skulle åsidosättas — om institutionerna i denna medlemsstat inte ansåg sig bundna av uppgifterna i blanketten och beslutade att ansluta dessa arbetstagare till sitt eget system för social trygghet (se domen i det ovan nämnda målet FTS, punkt 52).

24 Av detta följer att blankett E 101, såvitt den skapar en presumtion för att det är riktigt att de arbetstagare som utstationeras skall omfattas av det sociala trygghetssystemet i den medlemsstat där det utstationerande företaget är etablerat, är bindande för den behöriga institutionen i den medlemsstat till vilken dessa arbetstagare utstationeras (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovan nämnda målet FTS, punkt 53).

- 25 Den motsatta lösningen skulle äventyra principen om att arbetstagare skall omfattas av endast ett system för social trygghet och förutsebarheten i fråga om vilket system som skall tillämpas samt, följaktligen, rättssäkerheten. I fall där det är svårt att avgöra vilket system som skall tillämpas, skulle nämligen var och en av de behöriga institutionerna i de två berörda medlemsstaterna vara benägna att, till den berörda arbetstagarens nackdel, anse att det egna sociala trygghetssystemet är tillämpligt (se domen i det ovannämnda målet FTS, punkt 54).
- 26 Så länge som blankett E 101 inte har återkallats eller ogiltigförklarats, skall således den behöriga institutionen i den medlemsstat i vilken arbetstagarna har utstationerats beakta det förhållandet att dessa arbetstagare redan omfattas av den sociala trygghetslagstiftningen i den medlemsstat där det företag av vilket de är anställda är etablerat. Denna institution kan följaktligen inte besluta att arbetstagarna i fråga skall omfattas av det egna systemet för social trygghet (se domen i det ovannämnda målet FTS, punkt 55).
- 27 Det ankommer emellertid på den behöriga institutionen i den medlemsstat som har utfärdat detta intyg att ompröva huruvida det var berättigat att utfärda det och, i förekommande fall, återkalla detsamma när den behöriga institutionen i den medlemsstat i vilken arbetstagarna utstationerats uttrycker tvivel i fråga om huruvida de omständigheter som ligger till grund för intyget, och därmed uppgifterna i det, är korrekta, i synnerhet när dessa uppgifter inte uppfyller kraven i artikel 14.1 a i förordning nr 1408/71 (se domen i det ovannämnda målet FTS, punkt 56).
- 28 För den händelse de berörda institutionerna inte lyckas komma överens, i synnerhet beträffande bedömningen av omständigheterna i en viss situation och, följaktligen, i fråga om huruvida dessa omständigheter omfattas av artikel 14.1 a i förordning nr 1408/71, har de rätt att vända sig till den administrativa kommissionen (se domen i det ovannämnda målet FTS, punkt 57).

- 29 Om den administrativa kommissionen inte lyckas förlika de behöriga institutionernas ståndpunkter i fråga om vilken lagstiftning som är tillämplig i det aktuella fallet, har åtminstone den medlemsstat i vilken de berörda arbetstagarna har utstationerats, utan inverkan på de rättsmedel som eventuellt existerar i den medlemsstat som den institution som har utfärdat intyget tillhör, rätt att väcka talan om fördragsbrott i enlighet med artikel 227 EG, så att domstolen kan pröva frågan om vilken lagstiftning som är tillämplig på dessa arbetstagare och, följaktligen, huruvida uppgifterna i blankett E 101 är korrekta (se domen i det ovannämnda målet FTS, punkt 58).
- 30 Om den behöriga nationella institutionen hade möjlighet att få en blankett E 101 ogiltigförklarad genom att väcka talan vid en domstol, i värdmedlemsstaten för de utstationerade arbetstagarna, vid vilken den nationella institutionen har talerätt, skulle det system som grundas på lojalt samarbete mellan de behöriga institutionerna i medlemsstaterna kunna äventyras.
- 31 Så länge som en blankett E 101 inte har återkallats eller förklarats ogiltig gäller den i den nationella rättsordningen i den medlemsstat där de berörda arbetstagarna har utstationerats och är således bindande för denna medlemsstats institutioner.
- 32 Härav följer att en domstol i värdmedlemsstaten inte är behörig att kontrollera om en blankett E 101 är giltig såvitt avser de omständigheter som legat till grund för utfärdandet av ett sådant intyg, det vill säga bland annat huruvida det föreligger ett anställningsförhållande mellan det utstationerande företaget och den utstationerade arbetstagaren.

- 33 Av ovanstående överväganden följer att den första och den andra frågan skall besvaras så, att så länge som en blankett E 101 inte har återkallats eller förklarats ogiltig av myndigheterna i den medlemsstat som utfärdat den är en blankett E 101, som utfärdats i enlighet med artikel 11.1 a i förordning nr 574/72, bindande för den behöriga institutionen och domstolarna i den medlemsstat där arbetstagarna är utstationerade. En domstol i värdmedlemsstaten för nämnda arbetstagare är således inte behörig att kontrollera om en blankett E 101 är giltig såvitt avser de omständigheter som legat till grund för utfärdandet av ett sådant intyg, det vill säga bland annat huruvida det föreligger ett anställningsförhållande, i den mening som avses i artikel 14.1 a i förordning nr 1408/71 jämförd med punkt 1 i beslut nr 128, mellan det företag som är etablerat i en medlemsstat och de arbetstagare som av detta företag utstationeras på en annan medlemsstats territorium under den tid arbetstagarna är utstationerade.

Den tredje frågan

- 34 Med hänsyn till det svar som lämnats på den första och den andra frågan är det inte nödvändigt att besvara den tredje frågan.

Rättegångskostnader

- 35 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

En blankett E 101 som utfärdats i enlighet med artikel 11.1 a i rådets förordning (EEG) nr 574/72 av den 21 mars 1972 om tillämpningen av förordning nr 1408/71, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983, och i dess lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2195/91 av den 25 juni 1991, är, så länge den inte har återkallats eller förklarats ogiltig av myndigheterna i den medlemsstat som utfärdat den, bindande för den behöriga institutionen och domstolarna i den medlemsstat där arbetstagarna är utstationerade. En domstol i värdmedlemsstaten för nämnda arbetstagare är således inte behörig att kontrollera om en blankett E 101 är giltig såvitt avser de omständigheter som legat till grund för utfärdandet av ett sådant intyg, det vill säga bland annat huruvida det under den tid arbetstagarna är utstationerade föreligger ett anställningsförhållande, i den mening som avses i artikel 14.1 a i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2001/83, och i dess lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2195/91, jämförd med punkt 1 i beslut nr 128 som fattats av administrativa kommissionen för social trygghet för migrerande arbetare den 17 oktober 1985 om tolkningen av artiklarna 14.1 a och 14b.1 i förordning nr 1408/71, mellan det företag som är etablerat i en medlemsstat och de arbetstagare som av detta företag utstationeras på en annan medlemsstats territorium.

Underskrifter